

Luento 4 (verkkoluento 5) Suoritin ja väylä

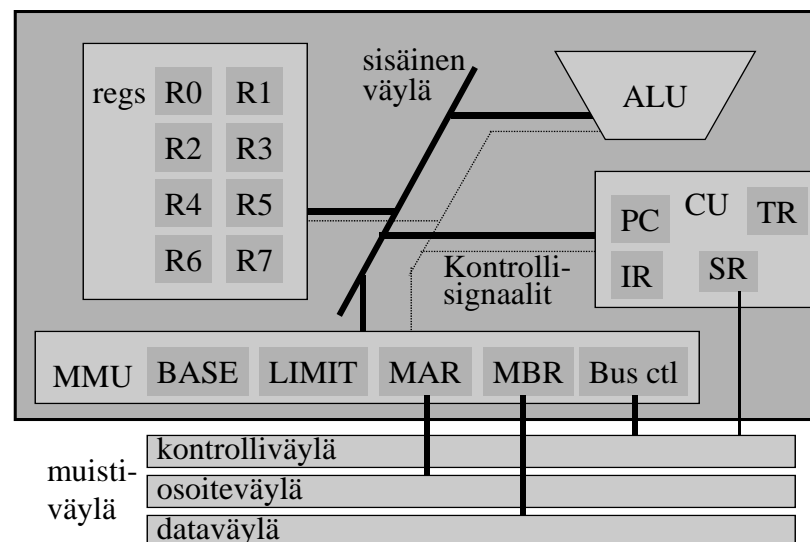
Käskeyjen suoritusykyli
Suorittimen tilat
Poikkeukset ja keskeytykset

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

1

TTK-91 suorittimen rakenne

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

22

Käskyn suorittaminen

- Titokone näyttää vaiheet simuloimalla
- Store R4, @10(R1) ; R1 =20, R4=15
 - Käskyn nouto ja ohjelmanaskurin kasvatus:
 - PC -> MAR, mem -> MBR, (odota), MBR -> IR
 - PC+1 -> PC
 - PC -> ALU1, 1-> ALU2, +, (odota), ALU -> PC (??)
 - Käskyn suoritus:
 - R1 -> ALU1, 10 -> ALU2, +, (odota), ALU-> TR
 - TMP -> MAR, mem -> MBR, (odota),
MBR -> MAR, R4 -> MBR, MBR -> mem, (odota)
 - Huom: yhteensä 3 muistiviitettä

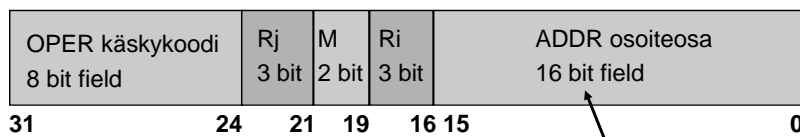
8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

3

TTK-91 konekäskyn rakenne

- Käskyn esitys bittitasolla on **aina**:

Rj = käskyn ensimmäinen operandi

Ri = indeksirekisteri (0 ≡ ei käytetä)

M = muistinoutojen määrä toiseen operandiin
(ennen mahdollista muistiin talletusta)

00 eli 0 kpl, välitön osoitus (STORE: suora osoitus)

01 eli 1 kpl, suora osoitus (STORE: epäsuora osoit.)

10 eli 2 kpl, epäsuora osoitus (STORE: epäkelpo arvo)

(11 eli 3 kpl, epäkelpo arvo → poikkeustilanne)

(pienehkö) muisti-
osoite tai vakio

(addressing
mode)

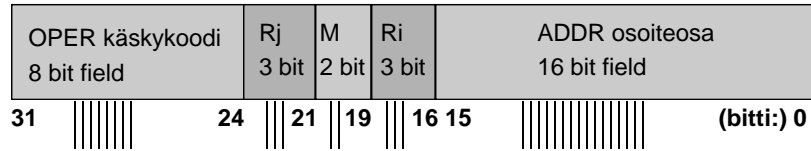
8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

Keskustele

4

Käskyn purku ja tehollisen muisti-osoitteen (EA) laskemisvaihe

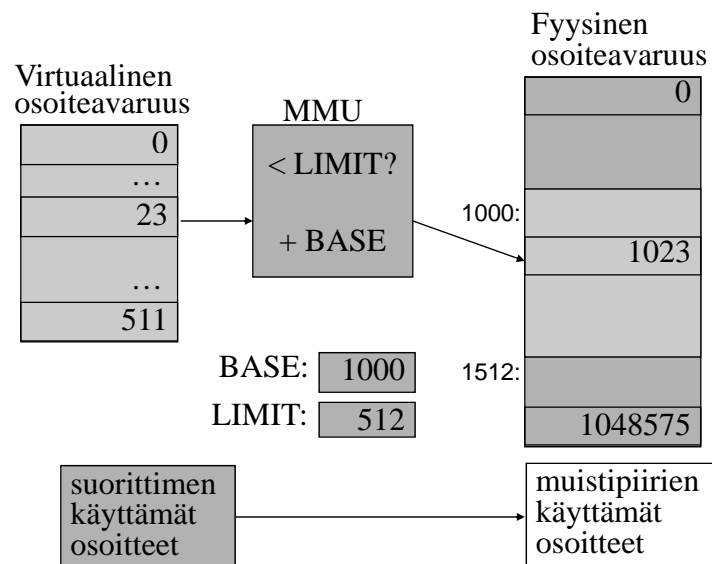
- Purku automaattisesti langoitettuna käskyrekisteristä (IR)
- Muistiosoitteen lasku, tulos tilapäisrekisteriin (TR)
 - jos $R_i=0$, niin $TR \leftarrow ADDR$
 - muutoin $TR \leftarrow (R_i)+ADDR$
 - ALU suorittaa laskutoimituksen
 - jos $ADDR = 0$, niin $TR \leftarrow (R_i)$
 - Effective Address (EA) on nyt TR:ssä
- EA:ta voi käyttää datana sellaisenaan tai muistiosoitteena

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

5

TTK-91 Kanta ja rajarekisterit

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

Keskustele

6

Virtuaalimuistin osoitteenmuunnosmenetelmiä

- Kanta- ja rajarekisteriin perustuva
 - base ja limit rekisterit (esim. ttk-91, 8086, ...)
- Sivuttava
 - sivutaulut
 - virtuaaliavaruus jaettu saman kokoisiin sivuihin
- Segmentoiva
 - virtuaaliavaruus jaettu ohjelman mukaan erillisiin eri kokoisiin segmentteihin
 - koodi segmentti, data segmentti, ...

Lisää tietoa? käyttöjärjestelmäkurssi

Lisää tietoa? käyttöjärjestelmäkurssi

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

7

Keskeytysten käsittely

- Jokainen mahdollinen keskeytystyyppi on ennalta tunnettu, eli *mitään todella yllättävää ei tapahdu*
- Jokaiselle keskeytystyypille on oma käyttöjärjestelmän tuntema keskeytyskäsittelyrutiini interrupt handler
- Jokaisen käskyn suorituksen jälkeen tarkistetaan keskeytysten olemassaolo SR:stä ja haaraudutaan keskeytyskäsittelijään tarvittaessa
 - joskus keskeytykset on estetty (ttk-91:ssä SR:n bitti D)
 - paluu käsittelijästä ”return-from-interrupt-handler” käskyllä (esim. IRET, tms)
- ”Yllättävä aliohjelmakutsu”

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

8

Keskeytyskäsitteijä

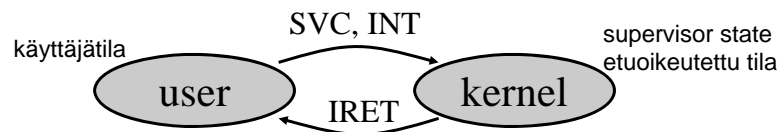
- Osa käyttöjärjestelmää
- Ennen keskeytyskäsitteijään hyppäämistä asetetaan suoritin ja MMU etuoikeutettuun käyttöjärjestelmätilaan (supervisor state, kernel st.)
 - SR:n bitti P on päällä => etuoikeutettu tila eli (P = Priviledged) käyttöjärjestelmä tila
 - käyttöjärjestelmätilassa saa viitata mihin tahansa kohtaan muistia (MMU: BASE=0, LIMIT=”hyvin iso”)
 - käyttöjärjestelmätilassa saa käyttää kaikkia konekäskyjä (esim. IRET tai ClearCache)
- Käsitteijästä paluun yhteydessä MMU:n tila ja suorittimen tila (bitti P) asetetaan ennalleen

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

9

Suorittimen tilan muuttaminen

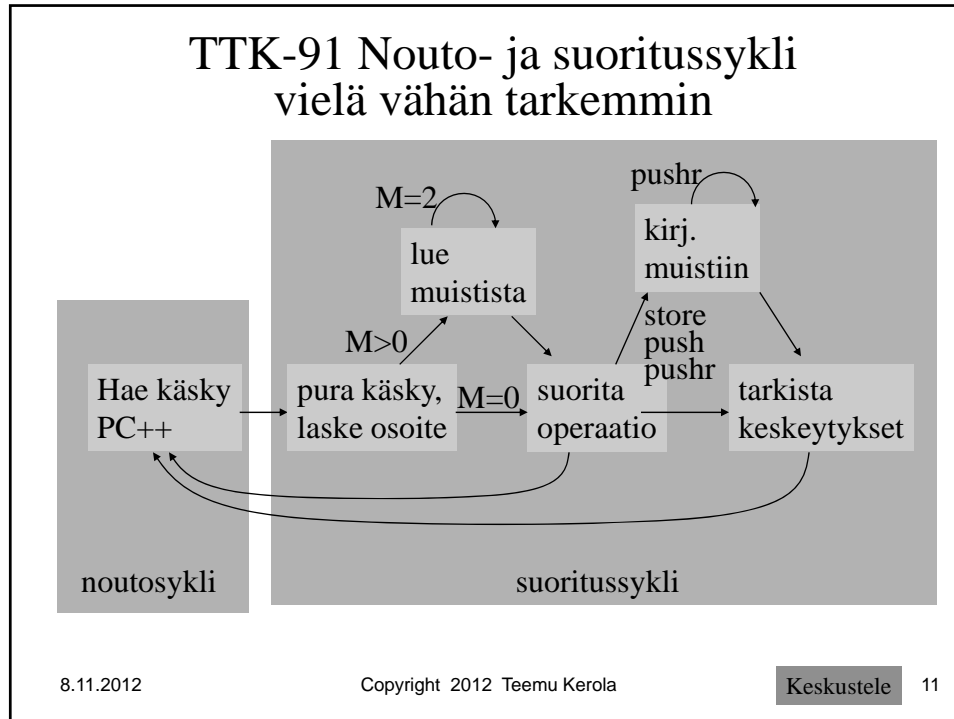

- Käyttäjätila → etuoikeutettu tila
 - keskeytys tai suora KJ:n palvelupyyntö (SVC käsky)
 - keskeytyskäsitteijä tarkistaa onko (oliko) oikeutta tilan vaihtoon (interrupt handler)
- Etuoikeutettu tila → käyttäjätila
 - etuoikeutettu konekäsky “return from interrupt handler” esim. IRET (Pentium II)
 - palauttaa kontrollin keskeytyneeseen kohtaan ja suorittimen tilan keskeytystä edeltäneeseen tilaan

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

Keskustele 10

Titokone - TTK-91 koneen simulaattori

- Tavallinen Javalla kirjoitettu ohjelma
- TTK-91 koneen osat tietorakenteina
 - rekisterit, MMU, CU, muisti
- Simuloi käskyjen suoritussykliä käsky kerrallaan
- Toteuttaa myös TTK-91 koneen käyttöjärjestelmän osat osana tavallista ohjelmaa
 - assembler kääntäjä, lataaja, debugger, kesk. käsittelijät
- Graafinen käyttöliittymä

Ks. Processor.java Titokoneen koodissa:

titokone.jar\fi\helsinki\cs\titokone\Processor.java

(<http://www.cs.helsinki.fi/group/nodes/kurssit/tito/Processor.java.txt>)

TTK-91 käskyn suoritusyksi

hae käsky simuloidusta muistista IR = mem[PC]
 pura käsky osiin (OPER, Rj, M, Ri, ADDR) ja
 laske osoiteosan arvo TR (ADDR tai regs[Ri]+ADDR)
 $ADDR = IR \bmod 32768$ $TR = \text{regs}[Ri] + ADDR$
 tee tarvittava määrä (M) operandin
 hakuja muistista rekisteriin TR TR = mem[TR]
 valitse aliohjelma operaatiokoodin (OPER) perusteella
 if (opcodeOK[OPER] = FALSE) then SR.U = 1;
 simuloi konekäskyn suorituksen muutokset
 rekistereihin (R0...R7, SR, PC, MAR, MBR)
 $ADD\ Rj, M\ ADDR(Ri) \Rightarrow \text{regs}[Rj] += TR;$
 lopeta suoritus jos SVC tai keskeytys SR.O = ...

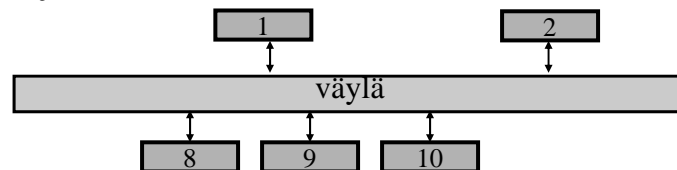
Simulaattori C:llä: <http://www.cs.helsinki.fi/group/nodes/kurssit/tito/simu/simu.c>

8.11.2012

Copyright 2012 Teemu Kerola

13

Väylät

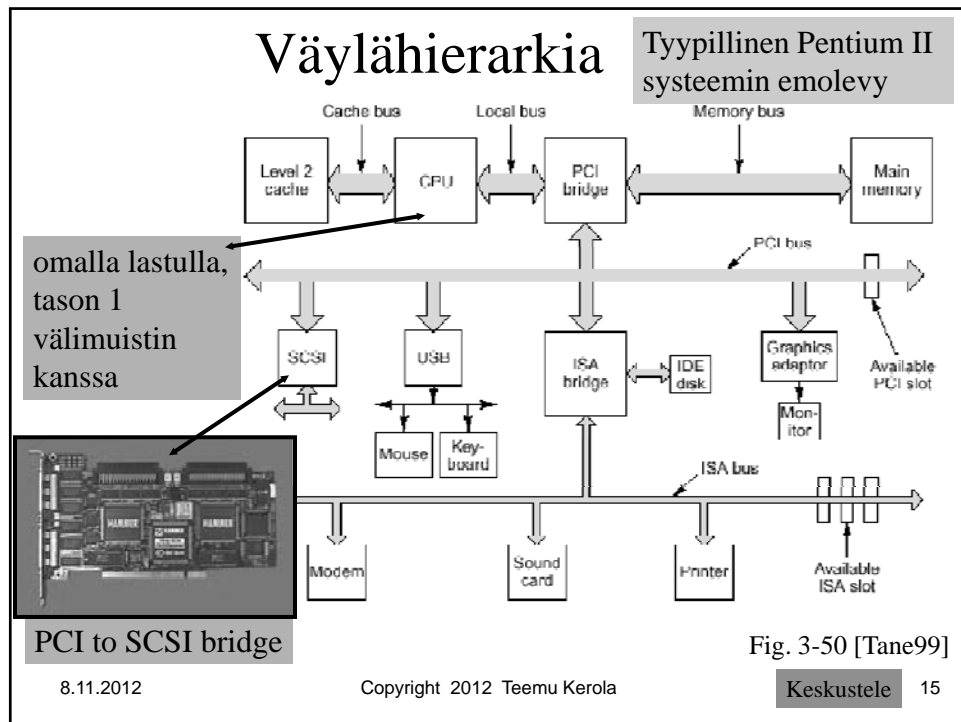
- Kullakin laitteella oma osoite
 - Yksi lähettää, kaikki kuulevat, vain ”oikea” laite vastaanottaa
 - Paljon erilaisia
 - Lähellä suoritinta
- olevat ovat nopeampia

Lisää tietoa? Tietokoneen rakenne -kurssi

8.11.2012

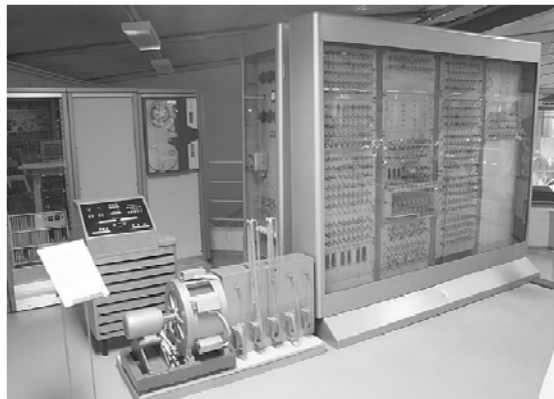
Copyright 2012 Teemu Kerola

14

-- Luennon 4 loppu --

ESKO, 1960 ensimmäinen Suomessa rakennettu tietokone, vanhentunut jo valmistuessaan, 20 yhteenlaskua per sek.

- Ohjelmakoodi luettiin reikänauhoilta (10 kpl)
- Aliohjelmakutsu toteutettu kontrollin siirrolla toiseen reikänauhanlukijaan